

**MODELE ACTUALE
ÎN CERCETAREA PSIHOLOGICĂ**

Lector univ. dr. RUXANDRA-VICTORIA PARASCHIV

**MODELE ACTUALE
ÎN CERCETAREA PSIHOLOGICĂ**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Colecția PSIHLOGIE

Referenți științifici: Prof. univ. dr. Viorel Iulian TĂNASE
Prof. univ. dr. Irina HOLDEVICI

Redactor: Laura Nicolescu
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PARASCHIV, RUXANDRA-VICTORIA

Modele actuale în cercetarea psihologică / Ruxandra-Victoria Paraschiv. - București : Editura Universitară, 2024

Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-1834-0

159.9

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062818340

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2024
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

C U P R I N S

PREFAȚĂ	15
----------------------	----

CAPITOLUL 1 ELEMENTE DE METODOLOGIE ȘI MODELARE

1.1	Introducere	17
1.2	Cercetare cantitativă și calitativă	18
1.3	Metode și modele	19
1.4	Metode de cercetare	19
1.4.1	Metode de cercetare de bază.....	19
1.4.2	Măsurări fiziologice.....	19
1.4.3	Proiecte de cercetare.....	20
1.5	Proiecte de cercetare de bază	20
1.5.1	Tipuri de proiecte de cercetare de bază.....	20
1.5.2	Proiecte de cercetare: Variații	22
1.5.3	Încrederea în rezultatele cercetării	22
1.5.4	Fiabilitate și validitate.....	22
1.6	Rezumat	24
1.7	Cuvinte cheie	27
1.8	Întrebări	29
1.9	Bibliografie	31

CAPITOLUL 2 CERCETAREA ÎN PSIHOLOGIE

2.1	Metode de cunoaștere.....	33
2.1.1	Metoda intuiției.....	33
2.1.2	Metoda bazată pe autoritate	33
2.1.3	Metoda rațională	34
2.1.4	Metoda empirică	38
2.1.5	Metoda științifică	38
2.1.6	Metoda bazată pe date.....	39
2.2	Concepte de bază	40
2.2.1	Variabile.....	40

2.2.2 Eșantionare și măsurare	41
2.2.3 Relații statistice între variabile.....	42
2.2.4 Diferențe între grupuri	42
2.2.5 Corelații între variabilele cantitative.....	43
2.2.6 Corelația nu implică neapărat cauzalitatea.....	45
2.3 Generarea de întrebări bune de cercetare	47
2.3.1 Găsirea inspirației	47
2.3.2 Evaluarea întrebărilor de cercetare	48
2.4 Revizuirea literaturii de cercetare	49
2.4.1 Literatura de cercetare.....	49
2.4.2 Jurnale profesionale	50
2.4.3 Cărți științifice	50
2.4.4 Strategii de căutare a literaturii	51
2.4.5 Utilizarea altor tehnici de căutare	51
2.5 Psihologie științifică: metode de cercetare și proiectare a cercetării în psihologie	52
2.5.1 Preliminarii	52
2.5.2 Cercetare cantitativă și calitativă	53
2.5.3 Întrebări privind funcționalitatea	54
2.5.4 Metode și modele	54
2.5.5 Metode de cercetare	54
2.5.6 Auto-rapoarte	54
2.6 Rezumat	55
2.7 Cuvinte cheie	58
2.8 Întrebări.....	61
2.9 Bibliografie	63

CAPITOLUL 3 MODELE EMPIRICE, RAȚIONALE ȘI ALE ȘTIINȚEI DATELOR, ÎN PSIHLOGIE

3.1 Introducere	64
3.1.1 Modele empirice în psihologie.....	64
3.1.2 Modele raționale în psihologie.....	66
3.1.3 Modele ale științei datelor (DS) în psihologie	67
3.2 Modele empirice în psihologie.....	69
3.2.1 Caracteristicile principale ale modelelor empirice în psihologie	69
3.2.2 Metodele principale ale modelelor empirice în psihologie	70
3.3 Modele raționale în psihologie.....	72
3.3.1 Caracteristicile modelelor raționale	72

3.3.2 Tipurile de modele raționale	73
3.4. Modele ale științei datelor în psihologie	75
3.4.1 Caracteristicile Principale ale Modelelor Științei Datelor în Psihologie	75
3.4.2 Metodele Principale ale Modelelor Științei Datelor în Psihologie	76
3.4.3. Integrarea modelelor empirice, raționale și ale științei datelor	77
3.5. Avantajele și limitările fiecărui model	78
3.5.1. Avantajele și dezavantajele modelelor empirice.....	78
3.5.2. Avantajele și limitările modelelor raționale în psihologie	79
3.5.3. Avantajele și limitările modelelor științei datelor	79
3.6 Rezumat	80
3.7 Cuvinte cheie	82
3.8 Întrebări.....	84
3.9 Bibliografie	84

CAPITOLUL 4 TEORIA ÎN PSIHLOGIE

4.1 Fenomene și teorii.....	86
4.1.1 Fenomene	86
4.1.2 Teorii.....	87
4.2 Folosirea teoriilor în cercetarea psihologică	89
4.2.1 Testarea și revizuirea teoriei	89
4.2.2 Incorporarea teoriei în cercetare	89
4.3. Diversitatea teoriilor în psihologie.....	89
4.3.1 Formalitatea	89
4.3.2 Domeniul de aplicare	90
4.3.3 Abordare teoretică.....	90
4.4 Utilizarea teoriilor în cercetarea psihologică	91
4.4.1 Testarea și revizuirea teoriilor.....	92
4.4.2 Incorporarea teoriei în cercetare	92
4.5 Rezumat	92
4.6 Cuvinte cheie	94
4.7 Bibliografie	94

CAPITOLUL 5 ȘTIINȚA CANTITATIVĂ. MĂSURAREA ÎN PSIHLOGIE

5.1 Teorii ale măsurării	96
--------------------------------	----

5.1.1	Introducere	96
5.1.2	Teoria reprezentativă.....	96
5.1.3	Teoria informației	97
5.1.4	Măsurarea în știință.....	97
5.2.	Conceptul de măsurare științifică.....	98
5.2.1	Centralitatea conceptului de cantitate	98
5.2.2	Conceptul de cantitate implică măsurarea	100
5.2.3	Angajamentele empirice ale conceptului de cantitate.....	100
5.2.4	Cele două sarcini de cuantificare: științifică și instrumentală.	100
5.2.5	Măsurarea în psihologie.....	101
5.3	Definiția măsurării în psihologie.....	101
5.3.1	Definiția măsurătorilor Stevens	101
5.3.2	Acceptarea pe scară largă în psihologie.....	102
5.3.3	Relația sa cu conceptul de cantitate și sarcina științifică de cuantificare	102
5.4	Tradiția de măsurare în psihologie și sarcina științifică de cuantificare.....	103
5.4.1	Fechner, pitagoreism și sarcina științifică de cuantificare	103
5.4.2	Psihofizica lui Fechner ca model al măsurării psihologice.....	105
5.4.3	Spearman: Imperativul cantitativ și practicisul.....	105
5.4.4	Psihologie aplicată, practicisul și sarcina instrumentală.....	106
5.4.5	Măsurarea psihologică ca anomalie științifică.....	106
5.4.6	Comitetul Ferguson.....	106
5.4.7	Încercarea lui Stevens de reconstrucție rațională a măsurării psihologice.....	107
5.4.8	Implicațiile pentru sarcina științifică de cuantificare.....	107
5.5	Măsurarea psihologică și tulburarea metodică a gândirii	108
5.5.1	Conceptul de tulburare de gândire	108
5.5.2	Caracterul sistemic al tulburării de gândire metodologică în măsurarea psihologică	109
5.5.3	Paradigme de măsurare	110
5.5.4	Logica științei și categoria cantității	110
5.6	O nouă definiție a măsurării.....	111
5.7	Evoluția teoriilor măsurării	112
5.8	Model de măsurare orientat obiect (MMOO) și concluzii.....	115
5.9	Rezumat	116
5.10	Cuvinte cheie.....	119
5.11	Bibliografie	122

CAPITOLUL 6 CERCETAREA EXPERIMENTALĂ

6.1	Principalele rezervări	124
6.1.1	Obiective de învățare	126
6.1.2	Experimente între subiecți	126
6.1.3	Condiții de tratament și control.....	126
6.1.4	Puternicul placebo.....	127
6.1.5	Experimente în cadrul subiecților	127
6.1.6	Între subiecți sau în cadrul subiecților?.....	127
6.2	Realizarea de experimente	127
6.2.1	Recrutarea participanților.....	128
6.2.2	Standardizarea procedurii	128
6.2.3	Păstrarea înregistrărilor	129
6.2.4	Testarea pilot.....	129
6.3	Rezumat	130
6.4	Cuvinte cheie	132
6.5	Bibliografie	133

CAPITOLUL 7 CERCETARE NONEXPERIMENTALĂ

7.1	Prezentare generală a cercetării neexperimentale	135
7.1.1	Definiția cercetării neexperimentale	135
7.1.2	Când se folosește cercetarea neexperimentală.....	136
7.1.3	Tipuri de cercetări neexperimentale.....	136
7.1.4	Validitatea internă revizuită.....	137
7.2	Cercetare cvasi-experimentală	137
7.2.1	Proiectarea grupurilor neechivalente	138
7.2.2	Proiectare Pretest-Posttest.....	138
7.2.3	Proiectarea seriei temporale întrerupte	138
7.2.4	Proiecte combinate	139
7.3	Cercetare calitativă.....	140
7.3.1	Ce este cercetarea calitativă?	140
7.3.2	Scopul cercetării calitative	140
7.3.3	Colectarea și analiza datelor în cercetarea calitativă.....	141
7.3.4	„Dezbaterea” cantitativ-calitativă	141
7.4	Rezumat	142
7.5	Cuvinte cheie	144
7.6	Bibliografie	147

CAPITOLUL 8
PROIECTE DE CERCETARE COMPLEXE

8.1	Variabile dependente multiple	149
8.1.1	Măsuri ale diferitelor constructe	150
8.1.2	Verificări de manipulare	150
8.1.3	Măsuri ale aceleiași construcții	150
8.2	Variabile independente multiple	151
8.3	Proiecte corelaționale complexe	153
8.3.1	Studii corelaționale cu modele factoriale.....	154
8.3.2	Evaluarea relațiilor între variabile multiple	154
8.3.3	Explorarea relațiilor cauzale	155
8.4	Rezumat	156
8.5	Cuvinte cheie	159
8.6	Bibliografie	161

CAPITOLUL 9
CERCETAREA PRIN ANCHETĂ

9.1	Reacții emoționale la evenimente tragice și cercetarea prin anchetă	162
9.1.1	Introducere în cercetarea prin sondaj	162
9.1.2	Istoricul și utilizările cercetării prin anchetă.....	163
9.1.3	Aspecte fundamentale ale cercetării prin sondaj.....	163
9.2	Construcția chestionarelor de anchetă.....	164
9.2.1	Răspunsul la sondaj ca proces psihologic	164
9.2.2	Scrierea chestionarelor de sondaj.....	165
9.2.3	Formatarea chestionarului.....	166
9.3	Realizarea sondajelor. Obiective de învățare.....	167
9.3.1	Eșantionarea	167
9.3.2	Părtinirea eșantionării	168
9.3.3	Metode de colectare a datelor	168
9.4	Rezumat	169
9.5	Cuvinte cheie	170
9.6	Bibliografie	172

CAPITOLUL 10
CERCETARE CU OBIECTIV UNIC

10.1	Prezentare generală a cercetării cu un singur subiect.....	175
10.1.1	Ce este cercetarea cu un singur subiect?.....	175

10.1.2	Ipotezele cercetării cu un singur subiect.....	175
10.1.3	Cine folosește cercetarea cu un singur subiect?	175
10.2	Proiecte de cercetare cu un singur subiect.....	176
10.2.1	Caracteristici generale ale proiectelor cu un singur subiect	177
10.2.2	Modele de inversare.....	177
10.2.3	Proiecte cu mai multe linii de bază.....	177
10.2.4	Analiza datelor în cercetarea cu un singur subiect	178
10.3	„Dezbaterea” subiectului unic versus grupul.....	179
10.3.1	Analiza datelor.....	179
10.3.2	Valabilitate externă.....	180
10.3.3	Cercetarea individuală și de grup ca metode complementare.....	180
10.4	Rezumat	181
10.5	Cuvinte cheie	184
10.6	Bibliografie.....	186

CAPITOLUL 11 PREZENTAREA REZULTATELOR CERCETĂRII

11.1	Stilul asociației psihologice americane (APA).....	188
11.1.1	Ce este stilul APA?.....	188
11.1.2	Nivelurile stilului APA.....	189
11.1.3	Referințe și citate în stilul APA.....	190
11.2	Obiective de învățare	191
11.2.1	Secțiunile unui raport de cercetare	191
11.3	Alte formate de prezentare.....	194
11.3.1	Alte tipuri de manuscrise.....	195
11.3.2	Prezentările la conferințe.....	195
11.3.3	Prezentări orale	195
11.3.4	Afișe.....	195
11.4	Rezumat	196
11.5	Cuvinte cheie	198
11.6	Bibliografie.....	200

CAPITOLUL 12 STATISTICILE DESCRIPTIVE

12.1	Introducere în statistica descriptivă	201
12.1.1	Definiția și importanța statisticii descriptive. Definiția statisticii descriptive	201

12.1.2	Diferența dintre statistica descriptivă și statistica inferențială	202
12.2	Indicatorii statisticii descriptive.....	204
12.2.1	Rolul statisticii ca instrument de investigație în psihologie.....	212
12.2.2	Utilizarea statisticii în psihologie	213
12.2.3	Etapele analizei statistice în psihologie	213
12.2.4	Tipuri de statistici utilizate în psihologie.....	214
12.3	Metode și indicatori ai statisticii descriptive	218
12.4	Aplicații privind statistica descriptivă	225
12.4.1	Aplicația 1.....	225
12.4.2	Aplicația 2.....	229
12.4.3	Aplicația 3.....	230
12.5	Rezumat	234
12.6	Cuvinte cheie	236
12.7	Întrebări.....	238
12.8	Bibliografie	239

CAPITOLUL 13 STATISTICI INFERENȚIALE

13.1	Introducere în statistica inferențială.....	241
13.1.1	Definiția și importanța statisticii inferențiale. Definiția statisticii inferențiale.....	241
13.1.2	Istoricul și evoluția statisticii inferențiale. Originile statisticii inferențiale.....	242
13.1.3	Aplicații ale statisticii inferențiale în diverse domenii	244
13.2	Statistica inferențială	246
13.2.1	Conceptele de baza ale statisticii inferențiale.....	247
13.2.2	Metode de selecție a eșantioanelor	248
13.3	Legea normală	249
13.3.1	Legea normală centrata și redusă.....	249
13.4	Descriere și inferență	250
13.4.1	Tipuri de eșantioane.....	251
13.4.2	Teoria estimării	252
13.5	Principiul testelor statistice.....	254
13.6	Testele parametrice si testele neparametrice	255
13.6.1	Testele parametrice	256
13.6.2	Testele neparametrice	257
13.6.3	Testele pentru date nominale	258
13.7	Aplicații ale testelor statistice.....	259

13.8 Rezumat	277
13.9 Cuvinte cheie	281
13.10 Întrebări	284
13.11 Bibliografie	285

CAPITOLUL 14

ETICA CERCETĂRII

14.1 Bazele morale ale cercetării etice	287
14.1.1 Un cadru pentru gândirea despre etica cercetării.....	287
14.1.2 Principii morale	288
14.1.3 Conflict etic inevitabil	290
14.2 De la principii morale la coduri de etică.....	290
14.2.1 Prezentare istorică.....	290
14.2.2 Codul de etică APA	291
14.3 Aplicarea eticii în cercetare	292
14.3.1 Cunoașterea și acceptarea responsabilităților etice.....	292
14.3.2 Identificarea și minimizarea riscurilor.....	293
14.3.3 Identificarea și minimizarea înșelăciunii	293
14.3.4 Cântărirea riscurilor împotriva beneficiilor	294
14.3.5 Crearea procedurilor de consimțământ și informare	294
14.3.6 Obținerea aprobării	294
14.3.7 Monitorizarea și respectarea standardelor etice.....	294
14.4 Rezumat	294
14.5 Cuvinte cheie	297
14.6 Bibliografie	298

PREFAȚĂ

Activitatea psihologilor s-a diversificat semnificativ odată cu integrarea ciberneticii, informaticii, tehnologiei informației (IT&C) și a Științei Datelor (Data Science) în arsenalul conceptual și metodologic al psihologiei. Asemenea altor domenii din științele umaniste, precum dreptul, sociologia, filosofia, marketingul sau economia, digitalizarea – începută în 2016 ca a patra revoluție industrială – transformă fundamental științele, metodologiile și modul de a gândi și a cerceta.

Specializarea profundă în cadrul aceleiași științe a fost accelerată de tehnologie, care ne ajută să înțelegem comportamentele umane din perspective fiziologice, emoționale și cognitive, îngustând astfel domeniul de investigație. Menținerea unei platforme comune de comunicare și înțelegere între toate specialitățile din psihologie se realizează prin metodele de cercetare, incluzând:

- standardizarea conceptelor;
- unificarea metodelor de cercetare și de analiză a rezultatelor cercetării.

Luăți în considerare faptul că un psiholog specializat în interculturalitate și unul în neurologie cognitivă, prezenți la o conferință științifică, ar putea să nu fie familiarizați cu fenomenele și teoriile relevante pentru munca celuilalt. Totuși, specialiștii în psihologie, indiferent de domeniul de specializare, cunosc concepte fundamentale precum experimentul, studiul corelațional, variabilele independente și dependente, importanța fiabilității și validității în măsurarea psihologică și necesitatea replicării în cercetarea psihologică.

Astfel, psihologia experimentală și metodologia unifică perspectivele diferitelor specialități ale psihologiei asupra comportamentului uman. Metodele de cercetare sunt esențiale în psihologie și sunt comune tuturor ramurilor de specializare.

Majoritatea studenților de la nivelul de licență în psihologie nu continuă cu studii de masterat în clinică, resurse umane, comunicare, sau terapie, iar dintre cei care o fac, doar o mică parte devin psihologi interculturali, neurologi cognitivi sau cercetători.

Majoritatea absolvenților urmează cariere în practica clinică, servicii sociale și alte domenii aparent fără legătură cu psihologia clasică, cum ar fi:

neuromarketing, psihofiziologie, neuroimagistică, roboți cognitivi, roboți emoționali, BCI (Brain-Computer Interface), data science în psihologie. Pentru acești studenți, studiul metodelor și modelelor de cercetare este important, pregătindu-i să fie consumatori eficienți de cercetare psihologică și dezvoltându-le abilități de gândire logică și atitudini aplicabile în toate specialitățile psihologiei și în multe domenii ale vieții. Din această perspectivă, universitatea este o școală de educație a gândirii; un mod de educare a psihologului cercetător este și învățarea unui soft de programare. SPSS, R și PYTHON sunt potrivite pentru psihologi atât din perspectiva instrumentelor de procesare, cât și pentru modelarea gândirii științifice în psihologie.

Această lucrare prezintă conceptele, metodologiile și abilitățile împărtășite de cercetătorii din psihologie, într-un mod accesibil studenților, masteranzilor și doctoranzilor din toate specialitățile psihologiei. Pentru a atinge acest obiectiv, am încercat să confer lucrării următoarele caracteristici:

- *Scriere simplă*: principiul parcimoniei este aplicat pe tot parcursul cărții;

- *Referințe limitate*: în loc să includ sute de referințe, m-am concentrat pe clasicii metodologiei și modelării și pe surse exemplare din domeniul cercetării;

- *Digresiuni minime*: am minimizat digresiunile tehnice și filosofice pentru a evita distragerea studenților de la problemele principale;

- *Exemple diverse*: am folosit o varietate de exemple din diferite ramuri ale psihologiei;

- *Structura tradițională*: am menținut structura generală a manualului metodic, tipic cercetării introductive, pentru a fi ușor de utilizat de instructorii cu experiență.

Această carte a evoluat pe parcursul a 10 ani de lucru în domeniul psihofiziologiei, măsurării în domeniul psihologiei experimentale, timp în care am urmărit ca absolvenții să cunoască metodologia de cercetare care să-i conducă la rezultate valide în activitatea de cercetare, fie ea academică sau practică.

Scopul este de a insufla spiritul științific autentic ca mod de gândire, experimentare și interpretare a rezultatelor.

În ultimii douăzeci de ani, psihologia a devenit o știință ingine-rească, atât prin conținut, cât și prin metodologie, răspunzând astfel cerințelor de cercetare cantitativă care transformă psihologul într-un practician logician și un statistician operațional.

Autorul

CAPITOLUL 1

ELEMENTE DE METODOLOGIE ȘI MODELARE

1.1 INTRODUCERE

Psihologia științifică își bazează concluziile pe dovezi colectate conform unui set de reguli stricte; metodele sale sunt empirice și se bazează pe colectarea și evaluarea datelor. Motivația pentru existența acestor reguli este similară celei din sistemul juridic: minimizarea erorilor. Regulile metodologice sunt declarații supuse testării empirice și nu trebuie privite ca premise imuabile fără sprijin empiric. Cercetarea psihologică nu trebuie decisă pe baza intuiției, popularității sau modei, ci prin evaluarea dovezilor privind eficacitatea lor.

Metodele științifice dezvoltate în ultimii 500 de ani își au originea în științele naturii, precum fizica, chimia și biologia. Aceste metode au fost adoptate la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea și adaptate pentru a trata subiecte din domenii diverse. Psihologii au manifestat ambivalență în privința aplicării cadrului ipotetico-deductiv al științei moderne, datorită naturii interdisciplinare a psihologiei, care îmbină elemente biologice și sociale. Din perspectiva psihologiei, omul este de natură biologică și socială (culturală), rezultând o complexitate metodologică. [1]

Științele sociale s-au opus utilizării exclusive a metodelor cantitative. Știința convențională urmează etapele de observare, teoretizare, elaborare de predicții, testarea acestora și ajustarea teoriei pe baza rezultatelor. Ipotezele științifice trebuie să stabilească relații între variabile măsurabile, precum „Foamea determină șobolanii să învețe mai bine”, spre deosebire de afirmații non-științifice ca „Oamenii care duc o viață bună merg în ceruri”.

Psihologia științifică a început oficial în 1879, odată cu înființarea primului laborator de psihologie de către Wilhelm Wundt la Universitatea din Leipzig. În timp ce fizicienii nu pun la îndoială caracterul științific al muncii lor, psihologii se confruntă adesea cu această întrebare, reflectând maturitatea diferită a disciplinelor și natura complexă a subiectului lor de studiu. Interacțiunile dintre cercetători și participanți influențează

răspunsurile și comportamentele observate, ceea ce complică procesul de colectare a datelor în psihologie.[9]

Camic, P. M., Rhodes, J. E., & Yardley, L. (2003) [4] subliniază că definițiile sociale ale realității sunt controlate de cercetătorul-om de știință, ceea ce poate marginaliza cercetările non-pozitiviste. Aceasta sugerează că nu există o realitate obiectivă unică în psihologie, ci multiple realități construite mental de membrii unui sistem social. Astfel, cercetările psihologice trebuie să recunoască elementele subiective chiar și în cele mai științifice abordări.

Distincția între cercetarea cantitativă și calitativă reflectă două abordări filosofice diferite, ambele oferind perspective valoroase și complementare asupra fenomenelor studiate.

1.2 CERCETARE CANTITATIVĂ ȘI CALITATIVĂ

Datele cantitative sunt reprezentate numeric, iar cele calitative prin cuvinte. Trochim (2000) argumentează că diferențele între aceste tipuri de date nu sunt fundamentale, deoarece datele calitative pot fi cuantificate, iar datele cantitative se bazează pe judecăți calitative. Cercetarea cantitativă este adecvată pentru explicarea și prezicerea comportamentului, dar nu neapărat pentru înțelegerea acestuia.[7]

Metodele calitative oferă o abordare sistematică a înțelegerii fenomenelor, uneori mai bogată decât metodele cantitative. De exemplu, compoziția chimică a unei substanțe poate fi determinată cantitativ, dar mirosul ei poate fi descris doar calitativ.

Diferențele între cercetarea calitativă și cantitativă sunt prezentate în tabelul următor. Diferențele majore dintre cele două abordări sunt filosofice și metodologice, nu neapărat în colectarea datelor.

Aspect	Cercetare Calitativă	Cercetare Cantitativă
Obiectiv	Explorarea fenomenelor complexe, înțelegerea contextului și semnificațiilor.	Măsurarea și cuantificarea variabilelor pentru a testa ipoteze.
Metodologie	Inductivă, axată pe generarea de teorii.	Deductivă, axată pe testarea teoriilor.
Tipuri de date	Date narrative, descriptive, texte.	Date numerice, măsurabile.
Metode de colectare a datelor	Interviuri, observații, grupuri de discuție.	Chestionare, sondaje, experimente.

Aspect	Cercetare Calitativă	Cercetare Cantitativă
Analiza datelor	Analiză tematică, interpretativă.	Analiză statistică, matematică.
Eșantionare	Eșantionare intenționată, non-probabilistică.	Eșantionare probabilistică, aleatorie.
Rezultate	Perspectivă detaliată și profunde, teorie emergentă.	Generalizări statistice, relații cauzale.
Validitate	Validitate interpretativă și context specific.	Validitate internă și externă.
Întrebări de cercetare	Cum percep participanții o anumită experiență?	Care este relația dintre două variabile?

1.3 METODEDE ȘI MODELE

Metodele se referă la modalitățile de colectare a informațiilor, iar modelele la modalitățile de organizare și analiză a acestora. Laura Berk (2003) face o distincție între metodele de cercetare, care implică activitățile specifice ale participanților, și proiectele de cercetare, care sunt planuri generale pentru studiile de cercetare [3].

1.4 METODEDE DE CERCETARE

1.4.1 Metode de cercetare de bază

Există trei moduri principale de colectare a informațiilor despre oameni: observarea comportamentului, auto-raportarea și examinarea arhivelor.

A. Observarea

Observarea poate fi cantitativă sau calitativă și se poate realiza în medii naturale sau structurate. Observațiile pot fi evidente sau ascunse și pot folosi instrumente speciale pentru înregistrarea datelor.

1.4.2 Măsurători fiziologice

Măsurătorile fiziologice, cum ar fi ritmul cardiac sau undele EEG, sunt utile în studierea emoțiilor și sunt mai greu de manipulat, voluntar, de către participanți, comparativ cu auto-raportările. Tehnicile neinvazive, precum RMN sau scanările PET, permit obținerea de informații detaliate despre activitatea creierului.

B. Auto-raport

Interviurile sunt structurate sau nestructurate, individuale sau de grup. Chestionarele măsoară personalitatea, temperamentul, nivelul de anxietate, atitudini și opinii. Prin sondaje se obțin informații de la un număr mare de persoane, relativ ieftin.

C. Arhive

Datele pot fi obținute din înregistrări existente, stocare în diverse formate și suportați, cum ar fi datele de recensământ, documentele medicale, juridice și financiare.

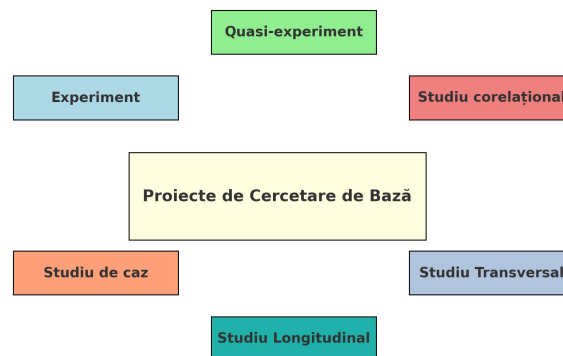
1.4.3 Proiecte de cercetare

Proiectele de cercetare organizează și examinează informațiile colectate. Având în vedere avantajele și dezavantajele fiecărei metode este important să alegem abordarea potrivită în raport de cerințele, constrângerile și obiectivele fiecărui studiu.

1.5 PROIECTE DE CERCETARE DE BAZĂ

Proiectele de cercetare reprezintă modalități de organizare și analiză a informațiilor colectate, utilizând diverse metode de înregistrare, stocare, procesare și analiză. De obicei, cercetătorii nu aleg metode, colectează date apoi se gândesc la metodele de analiză; Cercetarea cantitativă impune restricții stricte asupra analizelor adecvate, în timp ce cercetarea calitativă oferă mai multă flexibilitate. Rezultatele studiului cantitativ au un grad de obiectivitate crescut față de rezultatele studiului calitativ.

1.5.1 Tipuri de proiecte de cercetare de bază

1.5.1.1 Experiment

În cadrul unui experiment, participanții sunt repartizați aleatoriu în grupuri tratate, în mod specific, prin manipularea variabilelor independente